

Ekonomska ocena preprečevanja nezgod pri delu na ravni podjetja

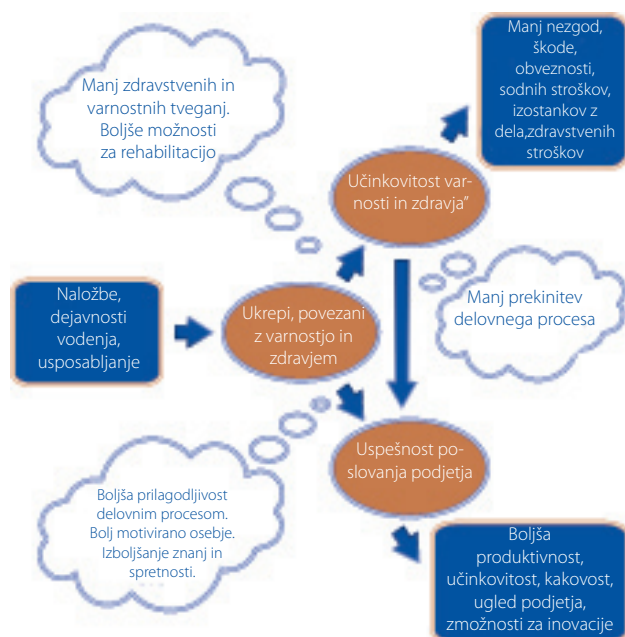
Uvod

Izboljšanje varnosti in zdravja pri delu lahko podjetjem prinese ekonomske koristi. Nezgode in poklicne bolezni lahko podjetjem povzročijo visoke stroške in imajo velik vpliv predvsem na mala podjetja. Informacije o prihodnjih učinkih odločitev in njihovo dojetje, po možnosti izražene v denarju, pomagajo delodajalcem pri odločanju. Resnična vrednost ekonomske ocene je njeno vplivanje na prepričanja nosilcev odločanja in oblikovalcev politik. Za največjo učinkovitost mora biti ekonomska ocena skupna dejavnost vseh zainteresiranih strani. Učinkovit način je denimo priprava finančnih ali ekonomskih ocen in podaja realističnega pregleda skupnih stroškov nezgod in koristi njihovega preprečevanja.

Preprečevanje nezgod prinaša več koristi kot zgolj zmanjšanje škode

Preprečevanje nezgod pri delu, poklicnih poškodb in bolezni ne le zmanjšuje stroške, temveč tudi izboljšuje poslovno uspešnost podjetja. Varnost in zdravje pri delu lahko vplivata na poslovno uspešnost podjetja na številne načine, na primer:

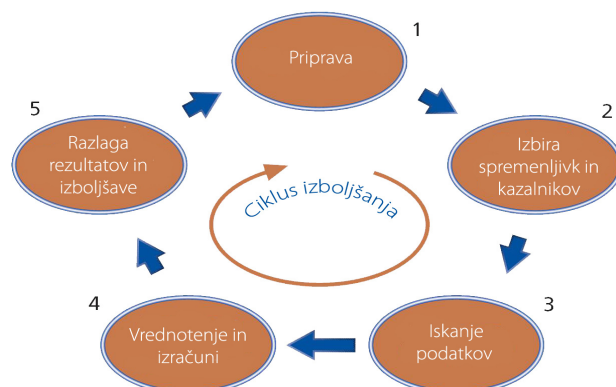
- zdravi delavci so bolj produktivni in lahko proizvajajo bolj kakovostno;
- manjše število nezgod pri delu pomeni manj bolniških dopustov. Posledica tega so nato nižji stroški in manjše število prekinitev proizvodnih procesov;
- oprema in delovno okolje, čim bolj prilagojena potrebam delovnega procesa in dobro vzdrževana, povečujeta produktivnost, izboljšujeta kakovost in zmanjšujeta število zdravstvenih in varnostnih tveganj;
- zmanjšanje števila poškodb in bolezni pomeni manj škode in manjša tveganja za obveznosti.

Pristop v petih korakih

Priprava ocene stroškov nezgod za podjetje ali analiza stroškov in koristi za preventivne dejavnosti ne bi smeli biti preveč zapleteni. Vendar pa mora biti ocena dobro pripravljena in prilagojena svojemu namenu. Za največjo učinkovitost mora biti ekonomska ocena skupno delo delavcev (ali njihovih predstavnikov), strokovnjakov za varnost in zdravje pri delu, finančnih strokovnjakov in nosilcev odločanja. Ocena se lahko izdela v skladu z naslednjimi petimi koraki. Tabela 1 predstavlja pregled spremenljivk, povezanih z nezgodami pri delu, na ravni podjetja.

Zavedajte se, da na rezultate ekonomskih analiz pomembno vplivajo osnovne predpostavke in področje ocene. Stroškovne dejavnike in načela izračunavanja je treba uskladiti z nacionalno prakso v vsaki državi.

Korak 1: Priprava

Opredelite:

- namen ekonomske ocene;
- cilj projekta;
- zainteresirane strani, njihove interese, njihov vpliv;
- katera vrsta rezultatov je potrebna;
- koliko časa naj se porabi za pripravo ekonomske ocene.

Izberite primerno tehniko.

Izdelajte načrt ocene in vanj vključite ustrezne stranke.

Korak 2: Izbira spremenljivk in kazalnikov

Izberite spremenljivke:

- ki odražajo namen ocene;
- ali podatke, ki bodo verjetno na voljo (s sprejemljivo mero prizadevanja za njihovo pridobitev in s primerno natančnostjo);
- s katerimi se strinjajo tudi zainteresirane strani.

Korak 3: Iskanje podatkov za izbrane spremenljivke

Poiščite podatke:

- uporabite podatke, ki so ves čas na voljo v dokumentaciji podjetja in računovodskem sistemu;

- ocene iz epidemioloških študij, zunanjih virov podatkov, ekstrapolacij podatkov podjetja;
- po potrebi: proizvedite nove podatke.

Določite, kateri del bo povezan z nezugodami (npr. bolniški dopust) in zadevno intervencijo.

Količinsko opredelite učinke (poškodb, bolezni in/ali intervencij) z oceno ali tehnikami analize, kot so:

- podatki iz podobnih primerov;
- izračuni scenarijev;
- analiza učinkov (ekstrapolacija iz ciljev posamezne intervencije).

Korak 4: Pripravite izračune

Količinsko opredeljenim kazalnikom in spremenljivkam pripišite denarno vrednost.

Pripravite razumljivo predstavitev rezultatov, na primer:

- tabelarni format (vrednotenje poškodb, analiza stroškov in koristi);
- grafi ali časovni raspored (spremljanje aplikacij);

- primerjave z drugimi podjetji (primerjalna analiza).

Korak 5: Razlaga in izboljšave

Pripravite opombe za predstavljene rezultate:

- sklicujte se na predpostavke, cilje, omejitve ocen, kakovost podatkov in podobno;
- uporabite analizo občutljivosti za oceno učinkov predpostavk na rezultate izračunov.

Določite nadaljnje ukrepanje.

Dve vrsti ocen

V praksi se pogosto uporabljata dve vrsti ocen:

- ocena stroškov posamezne nezgode ali vseh nezgod v določenem časovnem obdobju. Ponavadi je to naknadna ocena;
- ocena ekonomskih učinkov preventivnega ukrepanja ali preprečevanja nezgod (analiza stroškov in koristi). Ta vrsta ocene se navadno uporablja za ocenjevanje izvedljivosti kake naložbe ali za izbiranje med več možnostmi.

Tabela 1: Pregled spremenljivk, neposredno povezanih s stroški poškodb in bolezni na ravni podjetja

Spremenljivka	Opis	Kako dobiti denarno vrednost
Učinki nezgod, ki se ne morejo neposredno izraziti v denarni vrednosti		
Nesreče in smrtni primeri	Število smrtnih primerov	Vsota stroškov naknadnih dejavnosti, kazni in globe
Izostanki z dela ali bolniški dopust	Količina izgubljenega delovnega časa zaradi izostankov z dela	Vsota stroškov dejavnosti, ki se ukvarjajo z učinki izgubljenega delovnega časa, kot sta zamenjava in izgubljena proizvodnja. Posredni učinek je, da bolniški dopust zmanjšuje fleksibilnost ali možnosti za reševanje nepričakovanih situacij
Menjave zaposlenih zaradi slabega delovnega okolja ali predčasne upokojitve in invalidnosti	Odstotek ali število oseb (nezaželenih), ki zapustijo ki zapustijo podjetje v določenem časovnem obdobju	Vsota stroškov dejavnosti, ki so jih povzročile nezaželene menjave, kot so stroški zamenjave, dodatno usposabljanje, izguba produktivnosti, oglasi, postopki zaposlovanja
Predčasna upokojitev in invalidnost	Odstotek ali število oseb v določenem časovnem obdobju	Vsota stroškov dejavnosti, ki so jih povzročili invalidnost ali predčasna upokojitev, kazni, izplačila žrtvam
Učinki nezgod, poškodb in bolezni, ki se lahko neposredno izrazijo v denarni vrednosti		
Nemedicinska rehabilitacija	Denar, ki ga delodajalec porabi za olajšanje vrnitve na delo (svetovanje, usposabljanje, prilagoditve delovnega mesta)	Računi
Upravljanje bolniške odsotnosti, poškodb itd.	(Poslovodne) dejavnosti, ki jih mora opravljati podjetje v zvezi z bolniškim dopustom	Celotni znesek plač za porabljen čas
Poškodovana oprema	Škoda ali stroški popravil strojev, prostorov, materialov ali proizvodov, povezanih s poklicnimi poškodbami	Stroški nadomestitve
Drugi stroški, ki niso povezani z zdravjem (npr. preiskave, čas upravljanja, zunanji stroški)	Čas in denar, porabljen za preiskave o poškodbah, ocene delovnega mesta (ki izhajajo iz pojavnosti nezgod ali bolezni)	Celotni znesek plač za porabljen čas
Učinki na spremenljive dele zavarovalnih premij, zavarovalnih premij za velika tveganja	Spremembe premij zaradi pojavnosti poškodb in poklicnih bolezni	Računi
Obveznosti, sodni stroški, kazni		Računi, zahtevki, stroški likvidacij; denarne kazni, kazni
Dodatne plače, plačilo za tvegane dolžnosti (če ima podjetje izbiro)	Dodatna poraba za višje plače za nevarno ali neugodno delo	Dodatne plače
Izgubljen proizvodni čas, neopravljene storitve	Proizvodni čas, izgubljen zaradi dogodka, ki povzroči poškodbo (npr. ker je za zamenjavo strojev potreben čas ali ker je treba med preiskavo ustaviti proizvodnjo)	Skupna vrednost proizvodnje
Oportunitetni stroški	Izgubljena ali pridobljena naročila, konkurenčnost na posebnih trgih	Ocenjena vrednost proizvodnje, ki pomeni izgubljen dohodek za podjetje
Izpad donosnosti naložbe	Nerealiziran dobiček zaradi stroškov nezgod, npr. poraba zaradi nezgod, ki se ne investira v dobičkonosno dejavnost (kot je proizvodnja, trg vrednostnih papirjev ali varčevanje), ki prinaša obresti	Obresti zneska porabe, investirane v x letih z y-odstotno obrestno mero

Povzetek stroškov nezgod pri delu

Tabela 2 daje smernice za oceno porabe podjetja za varnost in zdravje pri delu. Tabela prikazuje pregled najbolj razširjenih stroškovnih dejavnikov. Upoštevajte, da so stroškovni dejavniki precej splošni. Za posebne

primere nekateri dejavniki niso nujno pomembni, lahko pa se dodajo nekateri drugi. Za letni povzetek je treba zbrati vse stroške, povezane z nezgodami pri delu v posameznem letu. Tabela 2 se lahko uporabi tudi za povzetek stroškov posamezne nezgode, vendar je pri tem treba opredeliti samo stroške, ki so povezani z določeno nezgodo.

Tabela 2. Letni stroški, povezani z varnostjo in zdravjem pri delu

I. Upravljanje varnosti in zdravja	Porabljeni dnevi	Povprečni dnevni stroški	Znesek
Dodatni delovni čas (sestanki, usklajevanje)			
— neposredno osebje			
— uprava, strokovnjaki			
Zunanje storitve varnosti in zdravja pri delu			
Zaščitna oprema			
Nadomestni proizvodi			
Dejavnosti v podjetju (napredovanje)			(+)
SKUPAJ (stroški vodenja varnosti in zdravja pri delu)			
Subvencije in nadomestila			(-/-)
NETO (stroški vodenja varnosti in zdravja)			
II. Stroški, povezani z varnostjo in zdravjem	Porabljeni dnevi	Povprečni dnevni stroški	Znesek
Izostanki z dela (delovni dnevi)			
Prekomerne menjave zaposlenih zaradi slabih delovnih razmer			
Splošni upravni stroški			
Sodni stroški, denarne kazni, nadomestila			
Poškodovana oprema in materiali			
Preiskave			
Učinek na zavarovalne premije			(+)
SKUPAJ (stroški, povezani z varnostjo in zdravjem pri delu)			
Nadomestila iz naslova zavarovanja			
NETO (stroški, povezani z varnostjo in zdravjem pri delu)			(-/-)
III. Posledice nezgod na uspešnost poslovanja podjetja	Porabljeni dnevi	Povprečni dnevni stroški	Znesek
Proizvodni učinki zaradi varnosti in zdravja pri delu			
— izgubljena proizvodnja (zmanjšana proizvodnja)			
— izgubljena naročila			
Kakovostni učinki, neposredno povezani z varnostjo in zdravjem pri delu			
— ponovno delo, popravila, zavrnitve			
— jamstva			
Operativni učinki			
— več dela (npr. zaradi varnostnih postopkov)			
Nematerialni učinki (ugled podjetja)			
— privlačnost za potencialne stranke			
— položaj na trgu dela, privlačnost za novo osebje			
— zmožnost podjetja za inovacije			
SKUPAJ (učinki na poslovno uspešnost podjetja)			

Analiza stroškov in koristi

Instrument za pripravo analize stroškov in koristi sestavljajo trije deli (Tabela 3):

Del 1: Pregled stroškov, povezanih z investicijo intervencije. Za vsak posamezni stroškovni dejavnik se lahko preveri ustreznost situacije. Če je ustrezno, se lahko pripravi ocena stroškov. Tabela 1 se lahko uporabi za namige o načinu izračunavanja ali ocene stroškov.

Del 2: Pregled potencialnih koristi, povzetek letnih koristi ali prihrankov. Tukaj je treba povzeti samo koristi, neposredno povezane z zadevno

naložbo. V tem letnem povzetku se obračunajo tudi letni ponavljajoči se dodatni stroški (npr. za vzdrževanje).

Del 3: Tabela denarnih tokov, povzetek porabe in dohodka za več let.

Po dogovoru ima vsa poraba negativen predznak, prihranki stroškov in dodatni dohodek pa pozitivnega. Za vse naložbe se domneva, da so bile izvedene na koncu leta 0.

Programska oprema za pregledovanje (kot je Microsoft Excel ali Lotus 123) ponuja številne možnosti za zelo hiter izračun vseh vrst finančnih kazalnikov. Izračun diskontiranih kazalnikov zahteva veliko aritmetike, zato so za ta namen zelo uporabne preglednice.

Tabela 3 — Del 1: Povzetek naložb ali začetne porabe

Kategorija	Stroškovne postavke	Ustreznost (y/o)	Ocena stroškov (€)	Opis, opombe
Načrtovanje	Stroški svetovanja Inženirstvo Interne dejavnosti			
Naložbe	Objekti, bivališča, temelji Zemljišča Stroji Preizkusna oprema Prevozna oprema Objekti, delovno okolje Delovna mesta			
Odstranitve	Oprema Prevoz			
Osebj	Stroški odpuščanja Zaposlovanje Usposabljanje			
Predhodni stroški	Izguba kakovosti Dodatne plače (nadure) Materiali Dodatna dela Organizacijske dejavnosti Proizvodne izgube, čas izpada			
Dohodek	Prodaja odvečne proizvodne opreme			
Skupaj				

Tabela 3 — Del 2: Povzetek letnih stroškov, prihrankov stroškov in dodatnega dohodka

Kategorij	Stroškovne postavke	Ustreznost (y/o)	Ocena stroškov (€)	Opis, opombe
Produktivnost	Število proizvodov Zmanjšanje časa izpada proizvodnje Manj bilančnih izgub Manj zalog Drugo, za določitev			
Stroški zaposlenih	Storitve varnosti in zdravja pri delu Prihranki iz zmanjšanja strukture zaposlenih Osebj za začasno zamenjavo Stroški menjave zaposlenih in zaposlovanja Znižanje režijskih stroškov Znižanje stroškov, povezanih z bolniškim dopustom Učinki na premije Drugo, za določitev			
Vzdrževanje	Stroškovne obremenitve			
Premoženje in uporaba materiala	Stroškovne obremenitve iz uporabe premoženja Ogrevanje, prezračevanje Osvetljava Spremembe v uporabi materiala Energija, stisnjen zrak Odpadki in stroški odstranjevanja			
Kakovost	Spremembe v količini ponovnega dela Proizvodne izgube Spremembe cen zaradi problemov kakovosti			
Skupaj				

Tabela 3 — Del 3: Tabela denarnih tokov

	0	1	Leto 2	3	4
Načrtovanje					
Naložbe					
Odstranitve					
Osebj					
Predhodni stroški					
Nepredvideni dohodek					
Produktivnost					
Osebj					
Vzdrževanje					
Uporaba premoženja, objektov in materialov					
Stroški kakovosti					
Skupaj					
Kumulativni denarni tok					

Dodatne informacije, ki so na voljo pri Agenciji

Poročilo z naslovom "Inventar družbenoekonomskih stroškov nezdor pri delu" je na voljo v angleškem jeziku na spletni strani Agencije na naslovu <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/>, od koder se lahko brezplačno prenese.

Dodatne informacije so na voljo v informativnem letaku Agencije z naslovom "Inventar družbenoekonomskih stroškov nezdor pri delu". Informativni letak je na voljo v vseh jezikih EU na naslovu <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets/>.

Revija z naslovom "Varnost in zdravje pri delu — Vprašanje stroškov in koristi?" (Izdaja 1) vsebuje različne strokovne članke na to temo. Revija je na voljo na naslovu <http://agency.osha.eu.int/publications/magazine/>.

Poročilo "Ekonomski vpliv varnosti in zdravja pri delu v državah članicah Evropske unije" predstavlja pregled tega, kako so ekonomski dejavniki povezani z oblikovanjem politike varnosti in zdravja pri delu v državah članicah. Poročilo je na voljo na naslovu <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/>.

Povezave na dodatne informacije o preprečevanju nezdor lahko najdete na spletni strani Agencije na naslovu http://europe.osha.eu.int/good_practice/risks/accident_prevention/.

Ta informativni letak je na voljo v vseh jezikih EU na naslovu <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets/>.